

POESIA

Miquel Martí i Pol,
Després de tot. Proa.
Barcelona, 2002.

No hi ha dubte que, malgrat tot, sempre queda espai per anar-se repensant la vida, per convertir-la en alguna cosa lleument diferent de la que és, no gaire, és clar, perquè aquestes capacitats només les tenen unes mans que no són les nostres, però prou per fer-la una mica més íntima, més nostra, molt més privada i personal, per agafar-ne els detalls i reconvertir-los en peces que encaixin en el trencaclosques del nostre bagatge. El darrer poemari de Martí i Pol és un transitar per camins fronterers, un compartir secrets que només s'aprenen sentint el rum-rum de la pròpia veu, aquella cantarella que es fa quan estem sols, arraulits en els nostres pensaments i abocats a la tasca de cercar la complaença i la complicitat del silenci, d'una quietud molt i molt perillosa quan es converteix en reflexió i ens mostra els límits de la nostra persona. I no es pot obviar que d'això el poeta en sap força, que en els terrenys delicats de gratar l'ànima es mou sense limitacions i amb una cruesa despullada que resulta notable i, de vegades, escruixidora.

Més enllà del bronzit remorós del Nobel, molt lluny de les crítiques de capelleta que valoren més l'hermetisme indiferent a la capacitat de comunicar, apartats per complet de les xifres de venda, els poemes d'aquest llibre són directes, contundents i amb una

L'espai de la vida

JORDI CERVERA

capacitat d'interiorització gens fosca que captiva. Sense perdre en cap moment aquesta patina musical i suau que ha fet famós el seu autor, són màquines de fer pensar. Cada vers obre una línia de reflexió, una possibilitat de fer-se preguntes, d'intentar respondre interrogants, de comprendre la petita realitat d'una vida complexa i lúcida que es mou en la frontera de la setantena i que lluita per establir un balanç que transita pel passat, pel present i pel futur per tal de marcar la dimensió exacta

d'aquest habitacle canviant que és la vida.

Llegir *Després de tot* és descobrir tot el que separa la realitat del desig, les diferències que la vida estableix entre els pensaments i el que és sòlid, tan sòlid que es repeteix dia rere dia per més esforços que fem per oblidar-ho o per canviar-ho. La lliçó inqüestionable i contundent que ens aporta Martí i Pol és precisament aquesta, un mestratge savi i meditat de com afrontar la vida, i no una vida entesa només com el pas senzill del

temps, sinó més aviat una vida contemplada com un cúmulo de sensacions que poden anar des de l'adversitat als petits plaers, passant per tot un catàleg de sensacions no sempre controlables i no sempre desitjables que basteixen la globalitat per on ens toca moure'ns. El llibre sembla una mena d'insòlit decàleg per aprendre a encaixar sense cruiximents innecessaris en la realitat que ens correspon. És, de fet, la sorpresa que queda quan es descobreix aquell no-res impensat que

s'amaga al darrere de qualsevol empresa humana, el ser conscients que, com ja ens avisa el poeta, el secret és precisament la inexistència de secrets, l'absència de l'absència.

RECOMPTE DE PREGUNTES

La barreja de moments es pot convertir també en un recompte de preguntes que turmenten, un qüestionari que, com a mínim, ajudi a fiblar l'esperit i a no permetre que s'escapi la necessitat de viure, de seguir plantejant-se reptes tan senzills i complicats alhora com gratar els pous de la memòria i casar-los amb la de vegades inhòspita, de vegades calmosa realitat que ens espera en cada revolt del dia, sabent que el temps no es perd, que tot és un exercici del qual cal treure algun profit, algun punt de contacte per mantenir-nos enganxats als nostres àmbits, i així, mentre vivim, la vida mateixa ens fa companyia i ens regala petits detalls, la lluisor dels ulls, el frec discret d'un record o l'equilibri subtil i inestable de l'esperança.

Pots ser, com en tot bon decàleg, tots els manaments s'acaben resumint en un que és el que aporta la clau exacta del misteri, la pauta de comportament que desvela d'una vegada per totes els arcanos secrets i esberla els panys tancats: "Sabré de mi mentre mantingui viu / aquest lúcid espai de claredats / que comparteixo amb el desconegut / generós i fidel que m'acompanya".

XAVIER CARRION

El poeta Miquel Martí i Pol presenta el poemari 'Després de tot'

ASSAIG

Maria Ángeles Cabré,
Gabriel Ferrater.
Omega. Barcelona, 2002.

Si hi ha una cosa que fa falta a la literatura catalana contemporània són estudis i biografies dels autors que han produït el gruix de la seva obra en els darrers 30 o 40 anys. I no només que se'n facin, sinó que se n'escriguin a consciència, bé, a la manera anglosaxona, és a dir, objectiva, extensa i analítica. Per desgràcia, la biografia que ens presenta Maria Ángeles Cabré sobre Gabriel Ferrater (1922-1972) deixa perdre una oportunitat fantàstica d'introduir el lector en la vida del poeta català més important dels últims 40 anys, el que més ha influït en les generacions actuals, qui va rentar la cara a la poesia catalana... I diem que Cabré ha deixat passar una oportunitat magnífica perquè si la biografia hagués estat una mica més rigorosa, hauria estat interessantíssima, ja que l'existència de Ferrater ho va ser, i força. De fet, la seva

Ferrater, a la penombra

ANDREU GOMILA

imatge –la d'un intel·lectual europeu, que ens pot recordar la d'Albert Camus– és l'única visió de modernitat que ens arriba de la Catalunya literària dels 60. I el seu discórrer entre les matemàtiques, la crítica d'art, la lingüística, la poesia, la crítica literària, la traducció –de l'anglès, l'alemany, del francès, fins i tot del polonès– i la docència augmenten, encara més, l'interès que qualsevol persona pot tenir per ell.

SOBREN 40 PÀGINES

Un cop acabat el volum de Cabré, la primera sensació que el lector té és que li sobren unes 40 pàgines –potser el contingut del volum podria arribar a funcionar com a article–, ja que l'autora repeteix moltíssims conceptes, com, per exemple, que Ferrater no suportava Espriu o que és injusta la seva no inclusió dins la generació dels Gil de Biedma, Goytisolo i Barral pel fet d'ha-

ver escrit en català, o que el grup d'escriptors acotxaven carinyosament la dona de Barral, Yvonne, mentre esperava el seu primer fill a Calafell. En canvi, Cabré diu poc o res sobre la relació del poeta amb la burgesia catalana –ell en venia–, la qual rebutja i ridiculitza a *La poesia de Carles Riba* (Edicions 62). Tampoc entra gaire en detall en la relació que va mantenir amb el mateix Riba i amb J.V. Foix, tot limitant-se a comentar que el van influir molt i que els va conèixer. De qui no diu res és de Joan Coromines, quan sempre s'ha dit que el filòleg va anomenar Ferrater el seu successor, per si això fos poc.

L'autora de *Gabriel Ferrater* encapçala encertadament cada capítol amb una frase manllevada de *L'ofici d'escriure*, de Cesare Pavese. Però per justificar això no cal que compari els dos autors al principi de l'obra, ja que no s'assemblen en res, lle-

vat que tots dos es van suïcidar. Posats a juxtaposar, podria haver posat Ferrater devora de Paul Celan, que també va acabar ell mateix amb la seva vida, o de Rovira i Virgili, que també va néixer a Reus... El problema principal que presenta el llibre, tanmateix, és la seva imprecisió, i això és imperdonable en una biografia, més enllà que ens agradi o no l'enfocament que aboca l'autor sobre el seu personatge. Cabré, per exemple, confon diverses vegades la Caputxinada (1966) amb la Tancada de Montserrat (1970), tot situant Ferrater a una i altra: el poeta no va participar a la Caputxinada i sí a la Tancada. L'autora també confon la dona de Josep Maria Castellet amb la primera esposa d'Oriol Bohigas... I hi ha altres confusions, però tampoc cal allargar-se gaire.

Després hi ha altres dades que Cabré deixa anar i que també són errònies, com quan

diu que Jaime Salinas –el fill del poeta castellà– va introduir Ferrater en la poesia anglosaxona: segons em consta, quan l'autor de *Les dones i els dies* (1968) conegués Salinas ja sabia ben bé qui eren Eliot, Pound, Auden i Frost. Finalment, hi ha una sèrie d'apreciacions sobre el personatge i la seva obra que són, si més no, discutibles i que formularem com a preguntes perquè el mateix lector les respongui, tot i que servidor ho faria amb un rotund *no*: ¿era Ferrater quixotesc? ¿Escribia "poemes molt tristos"? ¿Era misogin? ¿Va donar "lliçons de vida" a Vinyoli? ¿Era una mena d'Antoine Riquet de *La Nausea* sartriana?

EXCESSIVAMENT SUBJECTIVA

Amb tot, la imatge que ens deixa Cabré de Ferrater és la d'algué que es va fer poeta per casualitat, a la penombra, difús, alcohòlic, faldiller, intel·lectual i mític. Molts són els que han criticat aquesta visió esbiaixada que ofereix de l'escriptor, excessivament subjectiva i marcada per un treball que sembla fet a corre-cuita. L'únic que rescataríem seria la selecció de textos final, sempre interessants tractant-se de Ferrater.